

אינו אסור, ואמאי אמרינן דאי נפל לקדרה אחרת, נאסרת הקדרה.

ומשנינן: **כיון דאמר רב יצחק בריה דרב משרשיא "וכחל עצמו אסור"**, הרי משנתנה הקדרה טעם בכחל הוא נאסר. ומאז, לפני שיצא כל טעמו, **שויה רבנן לכחל כחתיכת נבלה**, שהיא אסורה לעולם, וכדאמרינן בחתיכה נבלה שהתערבה בששים, שהחתיכה עצמה, בזמן שמכירה, אסורה לעולם.

והשתא מבארינן להא דאמר רב נחמן: **ביצה — בששים, ואין ביצה מן המנין!**

אמר ליה רב אידי בר אבין לאביי: **למימרא, דכאשר מבשלים ביצה של עוף טמא בהדי ביצים טהורות, יהבה ביצת העוף הטמא טעמא בביצים הטהורות, ולכן שיערוה בששים? והא אמרי אינשי "כי מיא דביעי בעלמא"**, שאין הביצה נותנת טעם באחרים אלא כטעם מים, והיינו, שאין היא נותנת טעם בביצים אחרות כשהיא מתבשלת עמה?!?

אמר ליה אביי: **הכא במאי עסקינן כביצת אפרוח שיש בה בשר, והיא אסורה באכילה משום האפרוח שבה, ובשר האפרוח נותן טעם, לא שנא ביצת אפרוח טהורה, ולא שנא ביצת אפרוח טמאה, כי גם האפרוח הטהור אסור משום נבילה, שהרי לא נשחט.**

אבל ביצה טמאה בלא אפרוח, לא נותנת טעם.

איתיביה: הרי שנינו בתוספתא: ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות, הרי אם יש בהן, בטמאות, בנותן טעם בטהורות —

עם החלב שבעטינים, והיה בקדרה בשר נוסף, שיעורו בששים. **וכחל עצמו מן המנין.** כיון שהוא עצמו נחשב להיתר וכל איסורו הוא רק משום שנתבשל עם החלב, הילכך משערינן ליה לבשר שהתבשל בו יחד עם הכחל, ואם איכא עוד נ"ט בשר כמותו הרי הוא בטל ברוב.

ביצה של עוף טמא משערינן לה בששים, ואין ביצה מן המנין!

אמר רבי יצחק בריה דרב משרשיא: **וכחל עצמו, שהתבשל בקדירה עם בשר אחר, אסור לאוכלו, שהרי התבשל הבשר, ונתן בו הבשר טעם [אלא שהכחל אין בכוחו ליתן טעם בבשר, מחמת מיעוטו].**

ואי נפל הכחל לקדרה אחרת, אחרי שהתבשל בששים בשר, הרי הוא אוסר את הקדרה האחרת, שאין בה ששים כנגדו.

אמר רב אשי: **כי הוינן בי רב כהנא, איבעיא לן: כי משערינן בכחל שהתבשל בבשר, האם בדידיה משערינן, או במאי דנפק מיניה משערינן [ואירי שהכחל עצמו ניטל מהקדרה]?**

ואמרינן: **פשיטא דבדידיה משערינן! דאי במאי דנפק מיניה — מנא ידעינן כמה נפק!?**

ופרכינן, **אלא מעתה דקאמרת דבדידיה משערינן, שיהא בהיתר ששים כנגד הכחל, הרי בכישול שכזה יוצא כל טעמו של הכחל, שהרי היה בשר בשיעור של ששים כנגדו, ואם כן, כאשר נפל הכחל הזה לקדרה אחרת, לא יאסור את הקדרה האחרת, שכן יצא כבר כל טעמו בקדרה הראשונה, ושוב**

כולן אסורות?! ומוכח שגם ביצים נותנות טעם.

ומתריצין: הכא נמי איירי בכיצת אפרוח ואמאי קרי לה "טמאה"? — כיון דאית בה אפרוח, שאסור לאוכלו, קרי לה "טמאה".

ופרכין: והא מדקתני סיפא, בהא ברייתא בתוספתא: ביצים ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן, אם יש בהן בנותן טעם, כולן אסורות! מכלל, דרישא — דלית בה אפרוח עסקינן!

ומשנינן: סיפא פירושי קא מפרש לרישא, והכי קאמר: ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות — אם יש בהן בנותן טעם כולן אסורות! כיצד? כגון ששלקן ונמצא אפרוח באחת מהן! שזוהי הטומאה, ולא מחמת שהיתה ביצת עוף טמא.

ואמרינן: הכי נמי מסתברא דסיפא פירושי קא מפרש לרישא דאיירי בכיצת עוף טהור שיש בה אפרוח. דאי סלקא דעתך דרישא איירי דלית בה אפרוח, אלא איסורה הוא מחמת היותה ביצת עוף טמא, אמאי איצטריך למיכתב סיפא? והרי השתא, ביצה

דלית בה אפרוח, שטעמה הוא מיא בעלמא אסורה, ביצה דאית בה אפרוח, שבשר האפרוח נותן טעם, מיבעיא למימר דאוסרת את הביצים האחרות?! ודחינן: אי משום הא — לא איירא! כי איכא למימר: תנא סיפא לגלויי רישא. שלא תאמר דרישא איירי דאית בה אפרוח ולהכי אסירא. אבל אי לית בה אפרוח, מיא בעלמא נינהו ושריא, הילכך תנא סיפא בכיצת דאית בה אפרוח, מכלל, דרישא איירי דלית בה אפרוח, ואפילו הכי אסירא.

והחזינן: אי משום הא — לא איירא! כי איכא למימר: תנא סיפא לגלויי רישא. שלא תאמר דרישא איירי דאית בה אפרוח ולהכי אסירא. אבל אי לית בה אפרוח, מיא בעלמא נינהו ושריא, הילכך תנא סיפא בכיצת דאית בה אפרוח, מכלל, דרישא איירי דלית בה אפרוח, ואפילו הכי אסירא.

ההוא כזיתא תרבא, חלב, דנפל בדיקולא [קלחת] דבשרא, והתבשל החלב יחד עם הבשר.

סבר רב אשי לשיעוריה לשער את כמות הבשר המותר, ולהוסיף על ההיתר במאי דבלע דיקולא, ואילו את האיסור הוא שיער לפי מה שהוא בא לפנינו כשהוא מצומק, מבלי ששיער את בליעת האיסור בדיקולא.⁽⁶⁾

אמרי ליה רבנן לרב אשי: אטו האם רק מידי דהיתרא בלע דיקולא, ואילו מידי דאיסורא לא בלע?!

6. סבר רב אשי לשיעוריה במאי דבלע דיקולא

רש"י מבאר שלא ראינו את האיסור בשעת נפילתו לקלחת, אלא רק ראינו את ההיתר בשעת הנפילה, ונוכחנו שהיו כאן ששים זיתים, ועתה, לאחר הבישול, אנו מוצאים שיש מן ההיתר שיעור של חמשים זיתים ומן האיסור יש שיעור של כזית, ולכן סבר רב אשי לשער שאם בלעה הקלחת שיעור של עשרה זיתים, יתבטל הכזית אסור בששים הזיתים [חמשים שלפנינו ועוד עשרה שנבלעו בקדרה], מבלי להתחשב בכך

שהקדירה בלעה גם מהאיסור.

וטענת רבנן היא, שגם האיסור הצטמק, ואפשר שבשעת נפילה הוא היה יותר גדול, ונמצא שבשעת הנפילה לא היה שיעור של ששים כנגד האיסור.

ותמה הריטב"א על ביאור רש"י כיצד טעה בכך רב אשי. ותירץ, שמן התורה חד בתרי בטל, והצורך בששים הוא רק מדרבנן, ולכן הקיל רב אשי לשער את האיסור כשעת מציאתו, כיון שלא שהה שם הרבה.

אמר רבי זירא לרב שמן בר אבא: ראה מה אתה עושה, שלא תטעה ותכשיל את אלו הסומכים עליך! שאתה מטיל בה גבול היתר בששים ואחת, ואינך מפרש אם הששים ואחת כוללים את ביצת האיסור או שהם צריכים להיות ששים ואחת מבלעדיה. שהרי שני גדולי הדור נשאלה מהם שאלה זאת, והם לא פירשו את הדבר. ומי הם שני גדולי הדור — רבי יעקב בר אידי ורבי שמואל בר נחמני — אשר תרוויחו אמרי משמיה רבבי יהושע בן לוי: ביצה בששים אסורה, בששים ואחת מותרת. ואיבעיא להו אי בס' ואחת בהדי דידה, והיינו שהיא מתבטלת בששים היתר, או דלמא לבר מינה, והיינו שצריכים להגיע לביטול ביחס של אחד איסור לששים ואחד היתר, ולא פשיט להו, ואילו מר פשיט לה מפשט! שהרי אמרת שבששים ואחת מותרת, ולא אמרת שיש לך ספק אי הכונה ביחס של אחת לששים או ביחס של אחת לששים ואחת, ואם כן השומעים אותך יבינו שהיחס הוא של אחת לששים, שמנין ס"א הביצים כולל גם את ביצת האיסור יחד עם ששים ביצי ההיתר.

איתמר: אמר רבי חלבו אמר רב הונא: ביצה של איסור שהתערבה בס', והיא נוספת על הששים — אסורה. (7) ואם התערבה

אלא, בהכרח, יש לשער גם את ההיתר וגם את האיסור כפי מה שהם נראים לפנינו, באשר בליעת הכלי היא שוה, באופן יחסי, לאיסור ולהיתר. ולכן, אין מקום לצרף את הבליעה של הכלי להערכת השיעור של ביטול.

ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא.

סבר מר בר רב אשי לשיעוריה בתלתין פלגי דזיתא, קסבר חצי שיעור אינו צריך ביטול כמו השיעור עצמו, ודי לו בביטול של אחד בשלושים.

אמר ליה רב אשי, אבודה: וכי לאו אמינא לך לא תזולל בשיעורין דרבנן, אלא תשער אותן כשיעור תורה.

ועוד, האמר רבי יוחנן: חצי שיעור — אסור מן התורה!?

אמר רב שמן בר אבא אמר רב אידי בר אידי בר גרשם אמר לוי בר פרטא אמר רבי נחום אמר רבי ביריים משום זקן אחד, ורבי יעקב שמיה: דכי נשיאה אמרו:

ביצה של איסור שהתערבה בכיצי היתר, אם היתה התערובת בששים, אסורה!

בששים ואחת — מותרת!

בביצה שהיא נחשבת ככריה, ולכן החמירו שלא תבטל בששים אלא בששים ואחד. והרמב"ן כתב כמה ביאורים, ובכללם, שיש ביצים קטנות וגדולות, וחששו חכמים שמא לא ישערו את הביטול באופן יחסי לגודל הביצים ולכן החמירו לשערו בס"א.

7. אמר רב הונא ביצים בששים והיא אסורה. בדברי רבותינו הראשונים מצינו כמה ביאורים לדין זה.

הרמב"ם [מאכלות אסורות טו יט] כתב שהטעם הוא מחמת שביצה נחשבת ל"כריה", ולכן החמירו בה.

וכתב הכסף משנה, שעשו חכמים היכר

בששים ואחת, והיא, וביחד היו ס"ב ביצים, הרי היא מותרת!

ההוא דאתא לקמיה דרבן גמליאל בר רבי, כשבידו פלגא דזיתא דאיסור כשהוא מעורב ביחס של יותר מאחד לששים.

אמר ליה רבן גמליאל בר רבי: אבא, דהיינו רבי, בא מעשה שכזה לפניו, והוא לא שיער לאסור ביחס של אחד איסור בארבעים ושבע היתר, ושמע מינה דבחצי זית יש להקל, שאין צורך ביחס של אחד לששים, ואני אשער להתיר אפילו ביחס של אחד איסור בארבעים וחמש היתר.

[זהו ביאורו הראשון של רש"י. וכתב דנראה לו לפרש באופן אחר: אבא לא שיער להתיר אפילו בארבעים ושבע, וכי אני אקל לשער אפילו בארבעים וחמש?! וללשון זה אין צורך להעמיד בחצי זית, אלא אפילו בזית שלם].

ההוא דאתא לקמיה דרבי שמעון בר רבי. אמר ליה: אבא לא שיער במ"ה, ואני אשער במ"ג?! [הביאור והאוקימתא כדלעיל].

ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא. אמר ליה: כלום יש שלשים היתר כנגד אחד איסור?!

ומדייקינן ומתמהינן: טעמא דליכא שלשים היתר. הא איכא שלשים היתר משערין להתירא?! וכי מזלזלינן כולי האי?!

אמר רבי חנינא: גוזמא נקט רבי חייא, לומר לו שאפילו שלשים היתר אין כנגד אחד איסור, אבל אין זאת אומרת שאם היה שלשים היתר הוא היה מתיר.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יהושע בן

לוי משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה דבדקינהו ולא יהיבי טעמא, או היכא דליכא למיקם אטעמא וכגון שהתערבו מין במינו, שיעור ביטולם הוא כס'. אבל אם מרגישים את הטעם — אינו בטל לעולם.

אמר לפניו רב שמואל בר רב יצחק: רבי, וכי אתה אומר כן? והרי הכי אמר רב אסי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה — במאה?!?

ואמרינן: ושניהם, לא למדוה, אלא מ"זרוע בשלה", וכדמפרש ואזיל.

דכתיב בפרשת קרבנות הנזיר, שבמלאת ימי נזירותו הוא מביא, בין יתר קרבנותיו, גם איל לשלמים.

ודינו של איל זה להאכל לבעליו, כמו כל קרבן שלמים, חוץ מן הזרוע של האיל, שמניפים אותה, והיא ניתנת מתנה לכהן, ואסורה להאכל לזרים.

אלא שנאמר חידוש בפרשה זו, שאת הזרוע של האיל, האסורה באכילה לזרים, מפרישים מגוף הבהמה לאחר שהתבשל האיל, ונמצא שהתבשלה הזרוע האסורה לזרים עם הבשר של האיל המותר לזרים.

וכן הוא לשון הכתוב: "ולקח הכהן את הזרוע בשלה מן האיל... והניף אותם הכהן... קדש הוא לכהן"!

ותניא: "בשלה" — אין בשלה אלא צח-ב "שלימה"!

רבי שמעון בן יוחאי אומר: אין "בשלה", אלא — שנתבשלה עם האיל!